

Asia: VN/21366/2020

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi postilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö

lausuntopalvelu.fi

Viite: VN/21366/2020

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALE LAIKSI POSTILAIN MUUTTAMISESTA

Suomen Kiinteistöliitto ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi.

Suomen Kiinteistöliitosta

Suomen Kiinteistöliitto ry (Kiinteistöliitto) on kiinteistönomistajien edunvalvoja ja kiinteistöalan asiantuntijaorganisaatio. Kiinteistöliittoon kuuluu 23 alueellista kiinteistöyhdistystä, joiden jäsenkunta muodostuu pääsiallisesti asunto- osakeyhtiöistä. Kiinteistöliiton jäsenkuntaan kuuluu myös mm. kuntien omistamia ja yleishyödyllisiä vuokratoyhteisöjä. Alueellisten kiinteistöyhdistysten jäsenistöön kuuluu yhteensä n. 30 000 asunto- ja kiinteistöosakeyhtiötä.

Lisäksi Kiinteistöliittoon kuuluu Suomen Vuokranantajat ry, jossa on jäseninä noin 18 000 yksityishenkilöä tai muuta tahoa, jotka vuokraavat asuin- ja liikehuoneistojaan asunto- ja kiinteistösaakeyhtiöissä.

Jäsenkuntamme piiriin kuuluu arviolta noin 2 miljoonaa suomalaista.

Kiinteistöliiton lausunto

Yleistä

Kiinteistöliitto näkee tarpeelliseksi tarkistaa vuodesta 2011 voimassa ollutta postilakia. Vaikka lakia on tämänkin jälkeen muutettu, ovat kuitenkin postimarkkinoiden muutos ja kehitys edelleen jatkuneet voimakkaina. Digitalisaation edetessä haasteena on kirjepostin volyymien jatkuva lasku, yhdistettynä yhtäältä viisipäiväiseen jakeluvaatimukseen ja toisaalta tiedonsaannin turvaamiseen esimerkiksi erilaisten tiedoksiantomenettelyiden ja toisaalta myös sanomalehtien jakelun osalta.

Näemme tärkeäksi huomioida uudistuksessa yhtäältä digitalisaation mukanaan tuomat haasteet ja mahdollisuudet sekä toisaalta kansalaisten tiedonsaannin turvaamisen. Näitä tavoitteita on kirjattu myös pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaan:

- Turvataan postipalvelujen oikeudenmukainen saatavuus koko maassa
- Postilakia ja sen toteutumista tarkastetaan säilyttäen yleispalveluvelvoite
- Selvitetään kokonaisvaltaisesti vaihtoehtoja postin ja sanomalehtien jakelun turvaamiseksi koko maassa moniäänisen tiedonvälityksen varmistamiseksi
- Edistetään pakettiautomaatin saamista jokaiseen kuntaan
- Postinjakelu turvataan harvaan asutuilla alueilla sekä saaristossa saaristolain mukaisesti
- Maksuton poste restante varmistetaan ihmisille, joille se on ainoa tapa vastaanottaa postia.

Viisipäiväisestä jakeluelvoitteesta luopuminen

Postityöryhmä esitti postinjakelun toimintaedellytysten turvaamiseksi, että yleispalveluun kuuluvasta viisipäiväisestä jakelusta ja keräilystä tulisi siirtyä kolmipäiväiseen jakeluun ja keräilyyn. Kolmipäiväisen jakelun siirtymisen edellytyksenä oli, että samanaikaisesti niillä haja-asutusalueilla, joissa ei ole toteutettu kaupallisin ehdoin tilattujen sanomalehtien varhaisjakelua, otetaan käyttöön määräaikainen tiedonvälitystuki. Tuen tarkoituksena on turvata sanomalehtien jakelu alueilla, joilla yleispalvelukirjeiden muutos kolmipäiväiseksi tarkoittaisi käytännössä myös sanomalehtien jakelun muuttumista kolmipäiväiseksi

Kiinteistöliiton jäsenkunnan kannalta postipalveluiden tosiasiallinen saavutettavuus ja keräily- ja jakelutiheyden säilyttäminen riittävällä tasolla on olennaisen tärkeää. Kyse on paitsi varsinaisten postipalveluiden riittävästä palvelutasosta myös esimerkiksi sanomalehtien päivittäisen jakelun turvaamisesta. Asunto-osakeyhtiöissä on jo nykyisellään huomattu, että yhtiökokouskutsujen lain mukainen kahden viikon vähimmäiskutsuaika ei välttämättä takaa kutsun saapumista osakkaille riittävän ajoissa. Vaikka nykyinen asunto-osakeyhtiölaki antaakin mahdollisuuden toimittaa kutsut esimerkiksi sähköpostin välityksellä, edellyttää tämä osakkaan suostuvan sähköiseen toimitustapaan. Toistaiseksi valtaosa kutsuista toimitetaan edelleen perinteiseen tapaan postitse.

Kiinteistöliitto katsoo, että postilain uudistamisen yhteydessä tulisi ensisijaisesti pitää kiinni postin viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta. Kun jakeluelvoitteen lieventäminen oli viimeksi tarkasteltavana vuoden 2017 postilain muutoksen edellä, esitti Sanomalehtien liitto (HS ja HBL 14.9.2016), että tulisi selvittää mahdollisuuksia sanomalehtien varhaisjakelun ja postinjakelun yhdistämiselle. Jakelun yhdistämisellä voisi olla saavutettavissa taloudellisia etuja, joilla postin- ja sanomalehtijakelun kannattavuutta parannettaisiin. Samalla tämä voisi tarjota kokonaistaloudellisesti kestävämmän ratkaisun sekä posti- että sanomalehtien jakelulle määräaikaiseen valtiontukeen verrattuna.

Vuoden 2017 postilain muutoksen myötä viisipäiväisestä jakelusta on jo osissa Suomea kuitenkin tosiasiallisesti luovuttu. Tätä on kuitenkin vaikea havaita nykyisen sääntelyn pohjalta. Jos lakia muutettaessa päätetään siirtyä viisipäiväisestä keräily- ja jakeluelvoitteesta kolmipäiväiseen, olisi tärkeää, että kiinnitettäisiin samalla huomiota sääntelyn selkeyteen. Toisin sanoen, jakeluelvoitteen sisällön tulisi käydä ilmi sitä koskevasta lainkohdasta riittävällä selkeydellä. Pidämme tältä osin hyvänä esityksen 17 §:n muotoilua:

”Yleispalveluun kuuluvat kirjelähetykset on keräiltävä ja jaettava kolmena arkipäivänä viikossa, arkipyhiä lukuun ottamatta, noudattaen 19 §:ssä säädettyä yleispalvelun laatustandardia.”

Samalla näemme järkeväksi sen, ettei jakelupäiviä kirjattaisi suoraan lakiin. Tämä on nähdäksemme huomioitu riittävällä tavalla esityksen 17 a §:ssä.

Erityistarpeiden huomioiminen

Koskien yli 75-vuotiaiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden erityistarpeita, Kiinteistöliitto toteaa, että vaihtoehto, jossa lähtökohtana on nykytilanteen säilyttäminen, olisi järkevin. Nykyisellään postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä on otettava huomioon postin jakelussa siten, että liikuntaesteisellä tai 75 vuotta täyttäneellä postin saajalla on pyynnöstään oikeus saada postinsa jaetuksi joko tontin rajalle ajo- tai kulkuliittymään sijoitettuun postilaatikkoon, asunnon ulko-oven välittömään läheisyyteen sijoitettuun postilaatikkoon taikka huoneistokohtaiseen postiluukkuun. Jakelun on oltava maksutonta. Velvollisuus huomioida henkilökohtaiset erityistarpeet koskee yleispalvelun tarjoajan ohella kaikkia postiyrityksiä.

Ikääntyvien ihmisten liikuntakyky vaihtelee yksilöllisesti, eikä terveystietojen esittäminen postipalveluiden saamisen turvaamiseksi ole kohtuullista. Tältä osin pidämme hyvänä esityksen 43 ja 48 §:n sanamuotoja, jonka mukaan jakelupaikkaa määritettäessä voidaan lisäksi ottaa huomioon sekä postin saajan vähintään 75 vuoden ikä tai hänen toimintakyvystä johtuvat henkilökohtaiset erityistarpeet, kuten liikkumisesteisyys taikka muut toimintakykyä koskevat seikat.

Mahdolliset muutokset jakelupaikkaan jäävät asunto-osakeyhtiön kannalta osakkaan muutostöiksi. Kun esimerkiksi uuden postilaatikon asentaminen tapahtuu yhtiön tiloissa, tarvitsee osakas muutostyölle myös yhtiön luvan. Asunto-osakeyhtiöllä ei ole velvollisuutta sallia muutostyötä. Myös vastuu muutostyön kunnossapitovastuusta jää kulloisellekin osakkaalle.

Tiedoksiantomenettely ja virkavastuu

Postilain 21 §:n mukainen tiedoksiantomenettely on aiheuttanut lain soveltamisessa epäselvyyttä. Myös eduskunnan oikeusasiamies on kiinnittänyt asiaan huomiota.

Posti on esittänyt näkemyksensä, ettei postilain 21 §:n mukainen velvollisuus ja siten tiedoksiantojen osalta virkavastuu ulottuisi tiedoksiantoon tavallisena kirjeenä. Postin mukaan tavallisena kirjeenä lähetetty tiedoksianto kulkee Postin prosessissa muiden tavallisten kirjeiden kanssa, eikä Postilla ole kykyä tai mahdollisuutta näiden erotteluun. Sikäli kun kyse on saantitodistuskirjeestä, on Posti tulkinnut virkavastuun kattavan sen, että luovutuksen yhteydessä henkilöllisyys on tarkistettava. Näin ollen virkavastuu kohdistuu luovutuksen tekevään työntekijään Postin omassa tai yhteistyökumppanin hoitamassa toimipisteessä taikka kuljetuksessa, mutta ei esimerkiksi perusjakelussa työskenteleisiin postinjakajiin, jotka eivät käsittele saantitodistuskirjeitä.

Postilain 21 §:ssä ei kuitenkaan ole tehty rajausta esimerkiksi vain saantitodistusmenettelyyn. Postilain 21 §:n yksityiskohtaisista perusteluista (HE 216/2010, s. 97) ei ole johdettavissa myöskään vastaavaa rajausta. Yksityiskohtaisissa perusteluissa lainkohdan todetaan vain vastaavan aikaisempaa sääntelyä.

Lausunnossaan eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen selvityspyyntöön ministeriö on yhtynyt apulaisoikeusmiehen näkemykseen, että lakisääteisen virkavastuun rajaaminen pelkästään Postin tulkinnan perusteella on tilanteena epätydyttävä. Lisäksi postilain 21 §:llä on yhteys perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaisiin hyvän hallinnon takeisiin sekä 124 §:n mukaiseen hallintotehtävän antamiseen muulle kuin viranomaiselle. Kiinteistöliitto tukee arviomuistiossa esitettyä näkemystä, jonka mukaan postilain uudistamisen yhteydessä tehtävälle ratkaisulle tulee löytyä reaalisten argumenttien sijasta valtiosääntöoikeudellisesti kestävä perustelu.

Tulevaisuudessa asiointi viranomaisten kanssa tulee tapahtumaan pääsääntöisesti sähköisesti. Kun samalla huomioidaan mm. hallintolain asettamat vaatimukset, joiden mukaan tavallista tiedoksiantoa ei saa käyttää tilanteissa, joissa oikeusturvavaatimus korostuu. Kiinteistöliitto tukeekin ministeriön näkemystä, jonka mukaan paras tapa toteuttaa mahdollinen säädösmuutos olisi, että tiedoksiantomenettelyyn liittyvä virkavastuu täsmennettäisiin koskemaan vain todisteelliseen tiedoksiantomenettelyyn liittyviä tehtäviä sekä saantitodistuspalveluun liittyvä kirjeen luovuttamista.

Kunnioitavasti,

SUOMEN KIINTEISTÖLIITTO RY

Tapio Haltia

neuvontalakimies

Haltia Tapio
Suomen Kiinteistöliitto ry